

УДК 338.48:640.4

JEL L83, O13

DOI: 10.32782/2786-8273/2024-7-9

Новак У.П.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів і готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4133-7139>

Ulyana Novak

Ukrainian National Forestry University

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ: ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

ECOLOGIZATION OF THE HOTEL BUSINESS: FEATURES OF CURRENT TRENDS

Анотація. Стаття присвячена актуальності екологізації готельного бізнесу, яка набуває особливого значення через значне споживання природних ресурсів цією галуззю. Готелі потребують великих обсягів енергії для освітлення, кондиціонування, обігріву, а також споживають значні обсяги води для обслуговування гостей, пральні та обслуговуючих потреб. Це призводить до значного навантаження на навколишнє середовище. Розглянуто особливості еко-готелів, які вирізняються застосуванням принципів сталого розвитку, мінімізуючи негативний вплив на довкілля. Вони активно використовують відновлювані джерела енергії, водозберігаючі технології, обирають екологічні матеріали, багаторазові товари замість одноразових та впроваджують сортування відходів. Представлено також основні системи екологічної сертифікації, зокрема Green Globe, LEED і Green Key, які визначають стандарти екологічної відповідальності у готельному бізнесі та їхній вплив на репутацію закладів готельного бізнесу.

Ключові слова: екологізація, готельний бізнес, екоінновації, екосертифікація, сталий розвиток.

Abstract. Introduction. The modern hotel business has a significant impact on the environment, consuming large amounts of energy and water and generating a significant amount of waste. This leads to environmental problems, especially in tourist areas, where demand for hospitality services is growing every year. This situation reinforces the need for greening the hotel industry, which includes the introduction of sustainable development principles, reducing the negative impact on nature and promoting environmentally conscious solutions in hotel operations. **Purpose.** The main purpose of this study is to analyze the peculiarities of greening the hotel business, in particular, the introduction of environmental practices and standards that minimize the negative impact of hotels on the environment, as well as to determine the role of certification of hotel facilities in increasing environmental responsibility as an important component of a sustainable development strategy in the hospitality industry. **Methods.** The research is based on the methods of analysis and synthesis of literature sources, including data obtained from international environmental certification systems and studies on the environmental impact of the hotel business. To assess the effectiveness of environmental practices in the hotel industry, a comparative analysis was used to identify key trends and best practices in this area. In addition, statistics on resource consumption and waste generation in hotels with different levels of environmental friendliness were analyzed. **Results.** The analysis showed that eco-friendly hotels are characterized by reduced energy and water consumption, reduced waste, and the introduction of renewable energy sources. The use of water-saving technologies, recycling of materials and minimization of the use of disposable items can significantly reduce the environmental impact. However, the implementation of these technologies requires significant investments. In addition, environmental certification provides benefits in the form of a reputation as a responsible business, attracting eco-conscious customers, and increasing competitiveness. However, if a hotel does not comply with the certification requirements, this can negatively affect its image. **Conclusions.** The findings of the study show that greening the hotel business is a prerequisite for reducing the negative impact on nature and ensuring sustainable development. Eco-hotels gain competitive advantages and attract new customers due to their environmental responsibility. It is advisable to implement environmental practices and eco-certification standards, such as Green Globe, LEED and Green Key, which will help integrate environmental initiatives into the hotel business and create a positive image among guests.

Keywords: ecologization, hotel business, eco-innovation, eco-certification, sustainable development.

Постановка проблеми. Діяльність готельного бізнесу в Україні має значний потенціал, так як він сприяє створенню нових робочих місць, стимулює розвиток економіки та підвищує привабливість регіонів для туристів. Окрім того, активний розвиток готельної справи сприяє зміцненню економічних зв'язків, розширенню інфраструктури, а також підтримує розвиток торгівлі, науки, культури та спорту. Це підвищує міжнародний імідж країни, сприяє мобільності населення, полегшує міжкультурний обмін та зміцнює контакти на міжособистісному рівні.

Водночас діяльність готельного бізнесу спричиняє значний негативний вплив на довкілля. Індивідуально готелі не здійснюють значний негативний вплив на навколишнє середовище. Однак, разом у своїй діяльності вони використовують величезну кількість природних ресурсів, споживаючи великі обсяги води та енергії для забезпечення комфортного перебування гостей, а також використовують велику кількість матеріальних ресурсів, таких як текстиль, одноразові товари та предмети побуту. Це призводить до утворення великих обсягів відходів, зокрема харчових залишків, плас-

тику та іншого сміття. Якщо готелі не впроваджують екологічно відповідальні ініціативи управління цими ресурсами, це може посилити навантаження на природні екосистеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За даними Green Lodging Trends Report [11], на частку туризму припадає близько 5% глобальних викидів парникових газів – очікується, що ця цифра зросте на 130% до 2035 року. Щоб готельна індустрія відповідала Paris Climate Agreement¹, до 2050 року потрібно скоротити викиди парникових газів на один номер у готелі на 90% на рік (порівняно з базовим рівнем 2010 року).

Підраховано, що у готельному бізнесі кожен мешканець щодня виробляє 1 кг відходів на добу. Ця кількість є дуже великою і має відповідним чином зменшитись. На думку зарубіжних вчених [8] 30% готельних відходів можуть бути утилізовані та перероблені шляхом дотримання правила 4R – Скорочення, Повторне використання, Перероблення, Поповнення (англ. Reduce – Reuse – Recycle – Replenish), щоб зменшити виробництво відходів, переробити, відновити та повторно використовувати.

Готелі є основним енергоємним та водоемним сектором в індустрії гостинності, оскільки вони споживають величезну кількість енергії та ресурсів (води, освітлення та багатьох продуктів одноразового споживання) у своїй повсякденній роботі, що створює величезні проблеми для навколишнього середовища. Останнім часом громадськість дедалі більше переймається проблемами довкілля, і споживачі виявляють більшу турботу про навколишнє середовище, ніж у минулі десятиліття, виступають за «зелене» споживання та вважають його ефективним способом захисту довкілля [13]. Зростання уваги клієнтів до сталого розвитку спонукало власників готелів трансформувати свій бізнес, впроваджуючи «зелені» практики у свою діяльність, які допомагають їм досягти конкурентних переваг і збільшити свою частку на ринку за рахунок залучення сегментів гостей, які зацікавлені в екологічній стійкості [10].

Різні дослідники розглядали позитивний зв'язок між сталим розвитком та готельним бізнесом. Українські вчені, зокрема Паньків Н., Бик В. [5] наголошують, що в умовах жорсткої конкуренції готельні підприємства змушені шукати нові шляхи підвищення привабливості та доступності своїх послуг. Інновації, особливо ті, що пов'язані зі сталим розвитком, дозволяють готелям не тільки займати провідні позиції у своїх ринкових сегментах, але й відповідати світовим стандартам готельного обслуговування. Українські вчені [1, 2] також підкреслюють важливість розроблення стратегії сталого розвитку для готелів, яка б визначала пріоритетні завдання та необхідні механізми їх реалізації. Вони вважають, що подальше інноваційне зростання з урахуванням екологічних питань дасть змогу підняти конкурентоспроможність кожного готелю на ринку послуг гостинності.

Зарубіжні вчені, зокрема Lee, Hsu, Han і Kim [14] показали, що «зелений» імідж готелю сприяє більш

сприятливому наміру повернутися до нього, давати позитивні рекомендації та готовності платити вищі ціни. Rogerson J.M. та ін. [16] вважають, що готелі, які екологізують свою діяльність, є більш конкурентоспроможними. Moliner M.A. з колегами [15] у своїй статті засвідчили, що екологізація діяльності готелю має прямий і позитивний вплив на гостей готелю.

Метою статті є аналіз особливостей екологізації готельного бізнесу, зокрема впровадження екологічних практик і стандартів, які мінімізують негативний вплив готелів на довкілля, а також визначення ролі сертифікації закладів готельного господарства у підвищенні екологічної відповідальності, як важливої складової стратегії сталого розвитку в індустрії гостинності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологізація в готельній галузі має на меті не лише покращення стану навколишнього середовища, але й збереження та відновлення екосистем. Цей підхід передбачає впровадження чітких екологічних норм і стандартів, які допомагають створенню здорового та безпечного середовища для відпочинку, а також зменшенню негативного впливу на довкілля від діяльності готелів. Зростаючий ринок зеленого туризму задає нові вимоги до структурування готельного бізнесу, наголошуючи на необхідності чітких організаційних, економічних, та управлінських стратегій. Відповідно основними викликами є відсутність взаємодії з глобальними процесами і економічними індикаторами, а також недостатність теоретичних основ і визначення цілей [3].

Готельний бізнес відповідає за п'яту частину забруднення, викликаного туризмом: від одноразового пластику до кількості енергії, яка використовується для забезпечення комфортної кімнати з кондиціонером або опаленням влітку та взимку [7]. Наведемо головні причини та наслідки негативного впливу готельного господарства на довкілля у табл. 1.

Очікується, що в період з 2005 по 2035 рр. викиди CO₂ зростуть на 130%, що змусить галузь прагнути до екологічно чистих методів зменшення викидів вуглецю [7]. Уряди держав підтримують галузь у здійсненні цих змін. Так, 2017 рік був оголошений «Міжнародним роком ООН зі сталого розвитку туризму». Це визнання ясно показує, що мандрівники все більше уваги приділяють екологічним проблемам. Не випадково 78% заявили, що зацікавлені в проживанні в екологічно чистому готелі, в порівнянні з 30% у 2016 році. У цьому рейтингу рекорд дістається китайським туристом (93%), за якими слідує бразильці (83%) та іспанці (80%). Приблизно для 38% туристів повага до навколишнього середовища під час поїздок означає, насамперед, економію води, зменшення кількості змін і прання постільної білизни та рушників, а також менше використання миючих засобів. Інші прояви екологічності визначаються у споживанні автентичних локальних продуктів харчування, купівлі виробів місцевих виробників [9]. У 2020 році, відповідно до проведених Statista досліджень, важливість вибору екологічно чистого готелю підкреслили 48% туристів світу [7].

¹ Paris Climate Agreement – угода в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC) щодо регулювання заходів зі зменшення викидів діоксиду вуглецю з 2020 р. Текст угоди було погоджено на 21-й Конференції учасників у Парижі та прийнято консенсусом 12 грудня 2015 року. Головна ціль угоди – не допустити зростання глобальної середньої температури більше 2°C відносно показників доіндустріальної епохи.

Таблиця 1

**Головні причини та наслідки негативного впливу
готельного господарства на довкілля**

Вид впливу	Джерела забруднення	Вплив на довкілля
Водовикористання	Побутові стоки	Забруднення води, скорочення доступних водних ресурсів
Використання енергії	Неефективні системи опалення	Забруднення повітря, погіршення кліматичного балансу
Використання ґрунтів	Інтенсивна забудова і витоптування територій	Зміни структури ґрунту, його ущільнення
Використання естетичної цінності ландшафтів	Стихийне розширення приватної забудови	Візуальне забруднення, зниження естетичної привабливості
Засмічення території навколо закладів розміщення	Збільшення кількості туристів	Небезпека для живої та неживої природи

Джерело: [1]

Відповідно до актуальності заходів щодо збереження довкілля, в готельній індустрії сформувалася концепція екологічного готелю як якісно продуманої системи комфортного життя в гармонії з навколишнім середовищем. Як стверджують Паньків Н., Бик В. [5], ключовою рисою, яка відрізняє готелі з префіксом «еко», полягає в тому, що вони розміщуються в природних зонах і функціонують за принципом збалансованого сусідства з природою, не засмічуючи довкілля продуктами життєдіяльності.

За визначенням Данилової О.М. та Погинайко І.В. [2] екологічний готель є екологічно сертифікованим житлом, яке слідує меті поліпшення стану навколишнього середовища шляхом зведення до мінімуму власного негативного впливу на довкілля. Окрім того, екологічні готелі повинні дотримуватися суворих «зелених» принципів для того, щоб їх відвідувачі були впевнені у тому, що вони перебували в безпечному, нетоксичному і енергозберігаючому житлі.

Концепція екологічного готелю з'явилась як відповідь на дві ключові проблеми: з одного боку, потребу розвитку прибуткового готельного бізнесу, а з іншого – усвідомлення обмеженості природних ресурсів і необхідності у їхньому збереженні. Еко-готель, як інноваційний підхід у сфері гостинності, має низку характеристик, які відрізняють його від традиційних готелів. Це включає використання екологічно чистих матеріалів у будівництві та активний внесок у захист довкілля. Зазвичай такі готелі розташовуються в заповідних природних

зонах або національних парках, але можуть також бути й у великих містах. Основним принципом еко-готелів є не лише забезпечення комфортних умов для гостей, але й зменшення негативного впливу на довкілля [4].

Основними особливостями, які відрізняють еко-готелі від інших є (рис. 1).

Важливою ознакою екологічних готелів є широке застосування відновлюваної енергії. Використання сонячних панелей, вітрових турбін та інших альтернативних джерел не тільки знижує викиди парникових газів, але й робить готелі менш залежними від традиційних джерел енергії, що сприяє зменшенню енерговитрат і підвищує їхню конкурентоспроможність. Впровадження технологій для збереження води, таких як системи збору дощової води, не лише економить ресурси, але й підвищує стабільність водопостачання в регіоні [3].

У теперішніх умовах прагнення сучасних готельних комплексів до впровадження концепції екологізації своєї діяльності, до переробки відходів, зменшення енергоспоживання, зниження навантаження на навколишнє середовище та використання більш екологічного технологічного продукту, з одного боку, створює додаткове фінансове навантаження на бізнес, але при цьому створюються нові конкурентні переваги.

Загалом основні конкурентні переваги і недоліки екологічних готелів наведено в табл. 2.

Міжнародний досвід екологізації готельного бізнесу відображає зростаючу роль екологічної відповідальності в індустрії гостинності. Провідні сві-

Таблиця 2

Переваги і недоліки екологічних готелів

Показник	Переваги	Недоліки
Фінансовий аспект	Економія на ресурсах: – оптимізація споживання води; – економне використання електроенергії; – зменшення витрат на паливо; – скорочення витрат на матеріали з можливістю переробки.	Інвестиції, потрібні для реалізації екологічних технологій
Гостьова база	Залучення нових гостей: – завдяки сприятливим умовам для здоров'я та екологічності; – завдяки зниженню негативного впливу на здоров'я гостей.	Відмова від певних послуг, товарів або матеріалів може не відповідати очікуванням частини гостей, що призводить до їх відтоку.
Маркетинг	Позитивне позиціонування: – PR і додаткові можливості для просування готелю; – формування репутації соціально-відповідального бізнесу.	Ризик антиреклами, якщо готель не дотримується вимог екосертифікації або якщо фактичний екологічний внесок від екоінновацій виявляється меншим, ніж шкода, яка наноситься готелем загалом.

Джерело: [12]

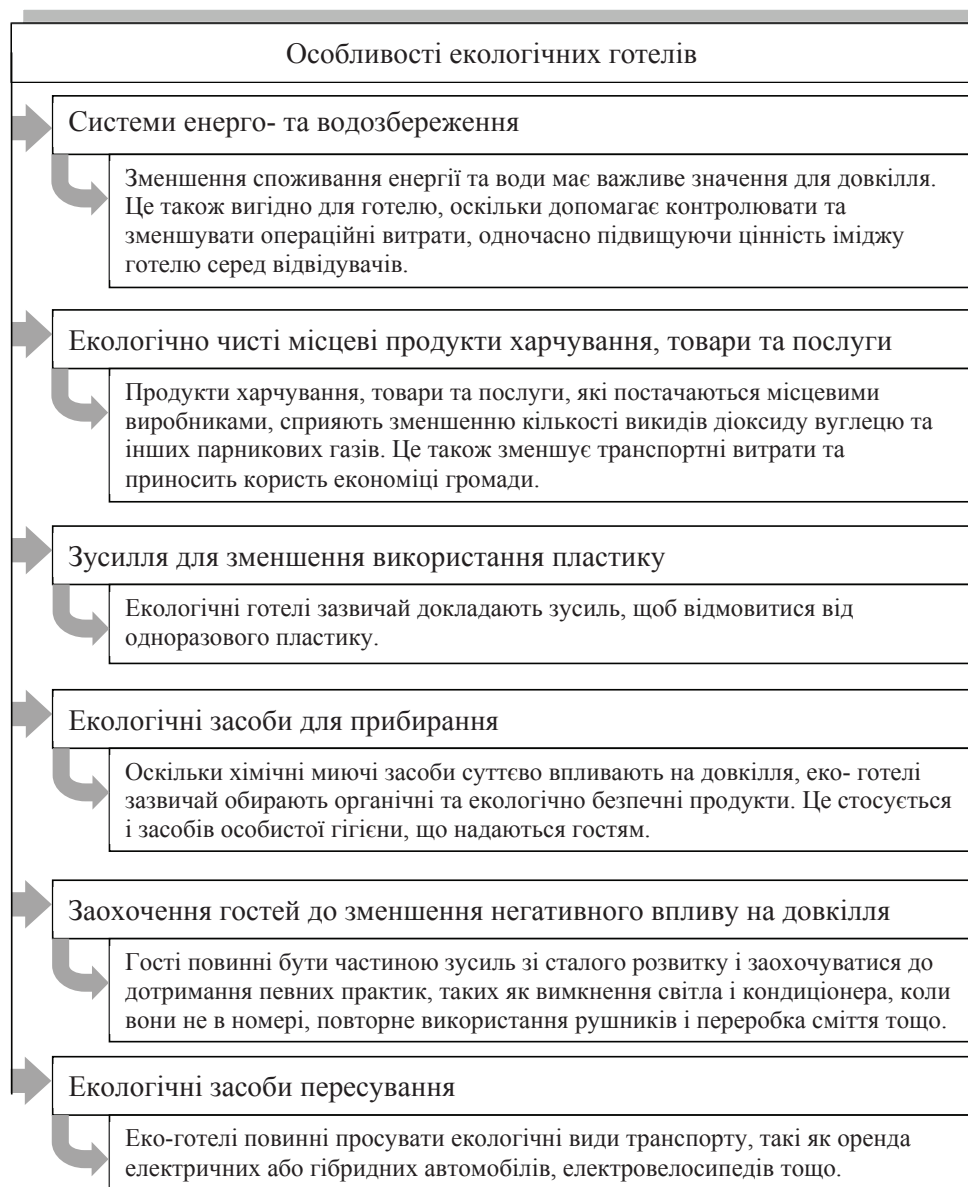

Рис. 1. Особливості екологічних готелів

Джерело: складено на основі [6]

тові мережі готелів, реагуючи на запити суспільства, активно впроваджують стандарти, які сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля. Це включає використання відновлюваних джерел енергії, скорочення водо- та енергоспоживання, управління відходами та впровадження екологічних сертифікацій. Такі заходи підвищують конкурентоспроможність готелів на ринку, оскільки споживачі все частіше обирають заклади, які відповідають їхнім екологічним цінностям. Досвід країн, які досягли значних успіхів у цій сфері, слугує важливим орієнтиром для розвитку еко-готелів і в інших регіонах світу.

Фундаментальним дослідженням найкращих практик сталого розвитку в готельній індустрії є Звіт про екологічні тенденції в готельному бізнесі (Green Lodging Trends Report) [11]. Ініціатива, започаткована у 2016 році, мала на меті оцінити та стимулювати інновації у сфері сталого розвитку, а також сприяти підви-

щенню обізнаності про стан сталого розвитку та турботи про навколишнє середовище в готелях по всьому світу.

Так, дані, наведені у Green Lodging Trends Report [11], свідчать, що у 2022 році у світі:

- понад 80% усіх готелів планують та впроваджують ініціативи зі скорочення споживання енергії;
- близько 80% готелів пропонують гостям можливість підтримати або взяти участь в екологічних та соціальних ініціативах;
- 66,0% готелів відмовилися від використання пластикових соломинок;
- 62,6% усіх готелів використовують екологічні миючі засоби;
- 62,6% усіх готелів планують і впроваджують ініціативи щодо скорочення відходів;
- понад 60% усіх готелів планують і впроваджують ініціативи зі скорочення викидів вуглецю;

– понад 60% всіх готелів відстежують споживання енергії та води, більшість з яких роблять це щоквартально;

– майже кожен другий готель замінив міні-пластикові пляшечки для туалетного приладдя на диспенсери або непластикові ємності;

– майже половина всіх готелів планують та впроваджують ініціативи з економії води;

– 40,7% всіх готелів замінили пластикові пляшки для води, що пропонуються гостям і персоналу, на екологічні альтернативи, такі як моделі повторного використання, варіанти багаторазового використання тощо;

– третина готелів пропонує вегетаріанські страви для кожної страви (наприклад, закуски, основної страви та десерту) та кожного прийому їжі;

– щонайменше чверть усіх готелів провели аудит відходів протягом останніх трьох років.

Обов'язковою умовою, яка служить для присвоєння готелю статусу «екологічний», є сертифікація незалежною третьою стороною або державою, на території якої він знаходиться. Екологічна сертифікація – це система екомаркування для туристичних закладів, основною метою якої є сприяння зменшенню тиску на довкілля від експлуатації туристичних об'єктів шляхом відзначення, популяризації та стимулювання розвитку корисних ініціатив і екологічних методів управління туристичною індустрією [2]. Як свідчить Green Lodging

Trends Report [11] у 2022 році майже п'ята частина всіх готелів має сертифікат сталого розвитку, виданий незалежною стороною.

Екологічна сертифікація проводиться компетентною незалежною організацією, яких зараз у світі є доволі багато (табл. 3).

Незважаючи на те, що кожна система екологічної сертифікації має свої вимоги та критерії, є першорядні, такі як система управління навколишнім середовищем, викиди, споживання енергії, управління водними ресурсами, управління та скорочення відходів, використання ресурсів та життєвий цикл продуктів. Загалом більшість систем сертифікації базуються на вимогах міжнародних стандартів серії ISO 14000, які визначають механізм впровадження та функціонування ефективної системи екологічного менеджменту.

Зауважимо, що при сертифікації та наданні статусу «еко» готелям організації здебільшого орієнтуються на критерії, які оцінюють вплив діяльності готелю на навколишнє середовище, зокрема використання ресурсів, управління відходами, енергоефективність тощо. Однак такі підходи часто не враховують екологічний стан самого середовища, в якому розташований заклад, особливо якщо це міська територія з антропогенними змінами. Це може призводити до поверхневого розуміння екологічності, адже ефективність заходів еколо-

Таблиця 3

Основні системи екологічної сертифікації та їх характеристика

Назва	Логотип	Характеристика
1	2	3
Certification for Sustainable Tourism (CST) (https://sdgs.un.org/partnerships/certification-sustainable-tourism-cst)		сертифікація сталого туризму (CST) заснована Інститутом туризму Коста-Ріки в 1997 році, була створена, щоб надати вказівки для готелів і постачальників послуг для побудови своєї бізнес-моделі на основі найкращих практик сталого туризму – управління та впливу природних, культурних та соціальних ресурсів країни. Критерії та показники, які оцінюються для отримання сертифікату CST, включають: управління бізнесом; соціальне, культурне та економічне управління; екологічний менеджмент; та управління конкретними показниками відповідно до категорії.
Green Globe (https://www.greenglobe.com/)		одна з найсуворіших екологічних сертифікацій для еко-готелів у всьому світі. Вона включає 44 критерії в чотирьох групах і підтримується більш ніж 385 показниками відповідності. Критерії для отримання сертифікації включають основні стандартні вимоги щодо зниження рівня відходів, економії електроенергії, впровадження екологічної системи управління, соціального і культурного розвитку, зниження ризиків, оцінку взаємозв'язку географічного положення готелю і його впливу на навколишнє середовище.
Green Key Global (https://www.greenkey.global/)		сертифікація Green Key Global свідчить про те, що підприємства відповідають суворим критеріям, встановленим Фондом екологічної освіти. Green Key запевняє гостей, що, обираючи проживання в закладі Green Key, вони допомагають змінити навколишнє середовище. Високі екологічні стандарти, які очікуються від цих закладів, підтримуються завдяки суворій документації та частим аудиторам.
Green Seal (https://greenseal.org/)		неприбуткова організація з розробки та сертифікації екологічних стандартів. Її головною програмою є сертифікація продуктів і послуг. Сертифікація заснована на стандартах Green Seal, які містять критерії продуктивності, здоров'я та стійкості.

Закінчення таблиці 3

1	2	3
Green Tourism (https://www.greentourism.com/)		сертифікація, що створено зміни протягом понад 25 років і визнана Глобальною радою сталого туризму (Global Sustainable Tourism Council – GSTC). Була розроблена кваліфікованими та досвідченими експертами з питань сталого розвитку, які розуміють проблеми туристичного та гостинного бізнесу.
LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) (https://www.usgbc.org/leed)		сертифікація застосовується до новозбудованих готелів, забезпечує основу для високоєфективних і економних зелених будівель, які забезпечують екологічні, соціальні та управлінські переваги. Сертифікація LEED є всесвітньо визнаним символом досягнення сталого розвитку. На сьогодні є 197 000 проєктів LEED по всьому світу, охоплює 186 країн.
Nordic Ecolabel (https://www.nordic-swan-ecolabel.org/)		сертифікація, яка присуджується лише продуктам і послугам, які відповідають суворим екологічним вимогам, сприяє ефективному використанню ресурсів, зменшенню впливу на клімат, нетоксичній економіці замкнутого циклу та збереженню біорізноманіття – завжди з акцентом на здоров'я. При цьому рахується весь життєвий цикл, від сировини, виробництва та використання до переробки та утилізації. Є офіційним екологічним знаком сталого розвитку для продуктів із скандинавських країн.

Джерело: сформовано на основі офіційних сайтів систем екологічної сертифікації CST, Green Globe, Green Key Global, Green Seal, Green Tourism, LEED, Nordic Ecolabel

гізації готелю може бути обмежена характером міського середовища, що ставить під сумнів доцільність присвоєння йому статусу «еко».

Екологічна сертифікація готелів відіграє важливу роль у підтвердженні їхньої екологічної відповідальності. Вона має свої переваги і недоліки, які впливають на розвиток готельного бізнесу та його екологічну відповідальність. До позитивних аспектів сертифікації належить стимулювання сталих практик у бізнесі, підвищення привабливості для екологічно свідомих клієнтів та можливість зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Водночас існують певні недоліки, пов'язані з уніфікованими критеріями, які можуть не враховувати специфіку місцевого довкілля та обмежують інтегральне оцінювання екологічності об'єкта. Це може призвести до формального підходу в оцінці та не завжди забезпечує об'єктивне відображення рівня екологічної відповідальності готелю.

Сучасні еко-готелі, які реалізують проєкти сталого розвитку, та природоохоронні ініціативи, стають прикладом для всієї індустрії гостинності. Вони поєднують високий рівень комфорту для своїх гостей із впровадженням екологічних рішень, що зменшують негативний вплив на довкілля. Завдяки використанню відновлюваних джерел енергії, ефективному управлінню водними ресурсами та скороченню відходів такі готелі суттєво мінімізують свій негативний вплив на довкілля, одночасно забезпечуючи високі стандарти обслуговування. Це дає змогу туристам не лише насолоджуватися відпочинком, а й бути впевненими, що їхній вибір не завдає шкоди природі.

Інноваційні підходи таких закладів до екологізації охоплюють також місцеві програми соціальної відповідальності та ініціативи із збереження природних ресурсів. Так, вони підтримують місцеві екосистеми,

співпрацюють з екологічними організаціями та залучають місцеві громади до природоохоронної діяльності. Це не лише зміцнює позитивний імідж готелів, а й приваблює дедалі більше екологічно свідомих гостей, які обирають відповідальний туризм. Відтак, такі готелі формують нові стандарти у сфері гостинності та стають рушіями змін, демонструючи, як екологічна відповідальність може співіснувати з високою якістю обслуговування.

Висновки. Отже, екологізація закладів готельного господарства сьогодні виступає одним із ключових напрямів, спрямованих на збереження довкілля. У відповідь на зростаючий інтерес споживачів до екологічно відповідального відпочинку, готелям слід скорочувати споживання ресурсів, використовувати екологічно чисті матеріали, мінімізувати відходи, застосовувати енергоефективні технології, зокрема використовувати відновлювані джерела енергії. Таким чином, екологічна відповідальність закладів готельного господарства стає вагомим конкурентним чинником, формуючи новий, сталий підхід до бізнесу та сприяючи переходу галузі до моделі сталого розвитку, яка є вигідною і для навколишнього середовища, і для сучасних екологічно свідомих споживачів.

Міжнародний досвід у сфері екологізації готельної індустрії базується на системах екологічної сертифікації, які є важливими інструментами для забезпечення стандартів сталого розвитку. Успішні програми, такі як Green Globe, Green Key, LEED, забезпечують комплексні екологічні вимоги до готелів, включаючи заходи з енергозбереження, скорочення викидів та ефективного управління водними ресурсами. Завдяки сертифікації готелі отримують статус екологічних, що допомагає їм приваблювати екологічно свідомих клієнтів та сприяє їх репутації на міжнародному рівні.

Бібліографічний список:

1. Ганич Н.М., Гаталяк О.М. Екологізація готельного та ресторанного бізнесу. *Географія та туризм*. 2018. Вип. 43. С. 39–47.
2. Данилова О.М., Погинайко І.В. Еко-маркетингові тенденції в розвитку готельного господарства. *Науковий вісник Чернівецького університету. Географія*. 2012. Вип. 633–634. С. 165–168.
3. Каленська В.П., Любченко В. В. Зелений готельний бізнес: екологічна відповідальність. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. № 9. С. 30–37.
4. Марусей Т.В. Імперативи еко-інноваційного розвитку готельного господарства. *Ефективна економіка*. 2023. № 3. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1300/1310> (дата звернення: 16.10.2024).
5. Паньків Н., Бик В. Екологізація готельно-ресторанної сфери в контексті сталого розвитку туризму в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 2. С. 146–156.
6. Abdou A.H., Hassan T.H., El Dief M.M. A Description of Green Hotel Practices and Their Role in Achieving Sustainable Development. *Sustainability*. 2020. Vol. 12 (22). DOI: <https://doi.org/10.3390/su12229624> (дата звернення: 22.10.2024).
7. Anjusha Chemmanur, Céline Fenech. Sustainability in the hospitality industry. URL: <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/consumer/blogs/sustainability-in-the-hospitality-industry.html> (дата звернення: 23.10.2024).
8. Bohdanowicz P. European hoteliers' environmental attitudes greening the business. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*. 2005. Vol. 46. Is. 2. P. 188–204.
9. Bramwell B., Higham J., Lane B., Miller Gr. Twenty-five years of sustainable tourism and the Journal of Sustainable Tourism: looking back and moving forward. *Journal of Sustainable Tourism*. 2017. Vol. 25:1. P. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669582.2017.1251689> (дата звернення: 28.10.2024).
10. Dodds R., Holmes M. Is there a benefit from being green? Assessing benefits from marketing sustainability by North American hotels. *Journal of Hotel & Business Management*. 2016. Vol. 5. P. 145.
11. Green Lodging Trends Report 2022. URL: https://greenview.sg/wp-content/uploads/2022/12/Green_Lodging_Trends_Report_2022.pdf (дата звернення: 26.10.2024).
12. Innovative aspects of ensuring the environmental safety of hotel enterprises / Ekinil G. et al. *E3S Web of Conferences*. 2020. 217. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202021705006> (дата звернення: 23.10.2024).
13. Juvan E., Dolnicar S. Drivers of pro-environmental tourist behaviors are not universal. *Cleaner Production*. 2017. Vol. 166. P. 879–890.
14. Lee J., Hsu, L., Han H.; Kim Y. Understanding how consumers view green hotels: How a hotel's green image can influence behavioral intentions. *Journal of Sustainable Tourism*. 2010. Vol. 18. P. 901–914. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669581003777747> (дата звернення: 22.10.2024).
15. Moliner M.A., Monferrer D., Estrada M., Rodriguez R.M. Environmental sustainability and the hospitality customer experience: A study in tourist accommodation. *Sustainability*. 2019. Vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11195279> (дата звернення: 28.10.2024).
16. Rogerson J.M.; Sims S.R. The greening of urban hotels in South Africa: Evidence from gauteng. *Urban Forum*. 2012. Vol. 23. P. 391–407.

References:

1. Hanych N. M., Hataliak O. M. (2018) Ekologizatsiia hotelnoho ta restorannoho biznesu [Ecologization of the hotel and restaurant business]. *Heohrafiia ta turizm – Geography and tourism*, vol. 43, pp. 39–47.
2. Danilova O. M., Pohynaiko I. V. (2012) Eko-marketynhovi tendentsii v rozvytku hotelnoho hospodarstva [Eco-marketing trends in the development of the hotel industry]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Heohrafiia – Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Geography*. vol. 633–634, pp. 165–168.
3. Kalenska V. P., Liubchenko V. V. (2023) Zelenyi hotelnyi biznes: ekolohichna vidpovidalnist [Green hotel business: ecological responsibility]. *Industriia turizmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi – Tourism and hospitality industry in Central and Eastern Europe*. vol. 9, pp. 30–37.
4. Marusei T. V. (2023) Imperatyvy eko-innovatsiinoho rozvytku hotelnoho hospodarstva [Imperatives of eco-innovative development of the hotel industry]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol. 3. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1300/1310> (accessed October 16, 2024).
5. Pankiv N., Byk V. (2023) Ekologizatsiia hotelno-restorannoi sfery v konteksti staloho rozvytku turizmu v Ukraini [Ecologization of the hotel and restaurant sector in the context of sustainable development of tourism in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*. vol. 2. pp. 146–156.
6. Abdou A. H., Hassan T. H., El Dief M. M. (2020) A Description of Green Hotel Practices and Their Role in Achieving Sustainable Development. *Sustainability*, vol. 12 (22). DOI: <https://doi.org/10.3390/su12229624> (accessed October 22, 2024).
7. Anjusha Chemmanur, Céline Fenech. Sustainability in the hospitality industry. Available at: <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/consumer/blogs/sustainability-in-the-hospitality-industry.html> (accessed October 23, 2024).
8. Bohdanowicz P. (2005) European hoteliers' environmental attitudes greening the business. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*. vol. 46, is. 2, pp. 188–204.
9. Bramwell B., Higham J., Lane B., Miller Gr. (2017) Twenty-five years of sustainable tourism and the Journal of Sustainable Tourism: looking back and moving forward. *Journal of Sustainable Tourism*. vol. 25(1), pp. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669582.2017.1251689> (accessed October 28, 2024).
10. Dodds R., Holmes M. (2016) Is there a benefit from being green? Assessing benefits from marketing sustainability by North American hotels. *Journal of Hotel & Business Management*, vol. 5, p. 145.
11. Green Lodging Trends Report 2022. Available at: https://greenview.sg/wp-content/uploads/2022/12/Green_Lodging_Trends_Report_2022.pdf (accessed October 26, 2024).
12. Innovative aspects of ensuring the environmental safety of hotel enterprises (2020) / Ekinil G. et al. *E3S Web of Conferences*. P. 217. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202021705006> (accessed October 23, 2024).
13. Juvan E., Dolnicar S. (2017) Drivers of pro-environmental tourist behaviors are not universal. *Cleaner Production*. vol. 166. pp. 879–890.

14. Lee J., Hsu, L., Han H.; Kim Y. (2010) Understanding how consumers view green hotels: How a hotel's green image can influence behavioral intentions. *Journal of Sustainable Tourism*. vol. 18. pp. 901–914. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669581003777747> (accessed October 22, 2024).

15. Moliner M. A., Monferrer D., Estrada M., Rodriguez R. M. (2019) Environmental sustainability and the hospitality customer experience: A study in tourist accommodation. *Sustainability*. vol. 11. Available at: <https://doi.org/10.3390/su11195279> (accessed October 28, 2024).

16. Rogerson J. M., Sims S. R. (2012) The greening of urban hotels in South Africa: Evidence from gauteng. *Urban Forum*. vol. 23. pp. 391–407.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2024